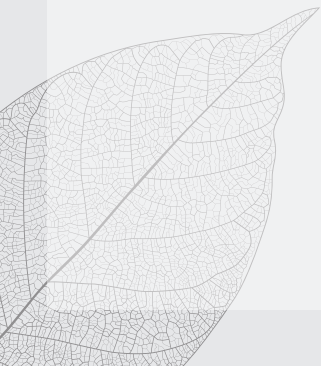

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และการประยุกต์ใช้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และการประยุกต์ใช้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

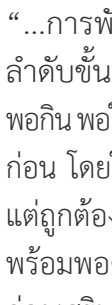

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ละแต่ละมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ละต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างสูง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันละต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะผู้นำที่ของธุรกิจ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มี ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ประมวลและกลั่นกรองของพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำริที่เขียน โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ มีอยู่ทั้งสิ้น ๒๙ ทฤษฎีจาก ๒๕๕๒ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

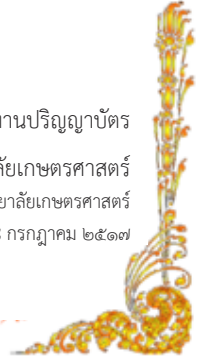

"เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมา โดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่แรกเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลัง ได้ทรงอธิบายแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยแนวพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาเมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำหนังสือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้” ฉบับนี้ขึ้นเพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของแนวคิด และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับน้อมนำไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับ

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน นำสู่ความก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

บทนำ

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่นๆ มาร่วมประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อน้อมนำมาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนา ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ โดยได้จัดทำเป็นบทความเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย โดยทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำบทความที่ทรงแก้ไขแล้วไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป โดยมีใจความว่า

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการ

พัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทาง
สายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทัน
ต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอ
ประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี
ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมี
ผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก
และภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ
และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ
มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และ
ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนใน
ชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ
ในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต
และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความ
อดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อ
ให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม
และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย
คุณลักษณะ ๓ ประการพร้อมๆ กัน ได้แก่ ความพอ
ประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กล่าว
คือ กิจกรรมใดๆ ที่ขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไป
จะไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นความพอเพียง ซึ่งคุณลักษณะ
ทั้ง ๓ ประการ ประกอบด้วย

ประการที่ ๑ ความพอประมาณ (Moderation)

หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับ
ฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม
ในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ต้องไม่
เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และเป็นการบริหารทรัพยากร
ให้เกิดการใช้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณา
จากสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย จะพบว่า ความพอ
ประมาณนั้น นับเป็นแนวปฏิบัติที่มีมายาวนานแล้ว สังเกต
ได้จากการดำเนินชีวิตของคนไทย “พออยู่ พอกิน”
“พึ่งตนเอง” “ประหยัด เรียบง่าย และได้ประโยชน์
สูงสุด”

ประการที่ ๒ ความมีเหตุผล (Reasonableness)

หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียง และการดำเนินการอย่างพอเพียงนั้นต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงามโดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ถ้วนถี่ “**รู้จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค**” และคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ “**รู้เขา รู้เรา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดีและเหมาะสมมาประยุกต์ใช้**” ทั้งนี้ ความมีเหตุผลในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายที่สะท้อนถึงความเข้าใจผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำ ณ สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยความมีเหตุผลจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสั่งสมความรู้และประสบการณ์มาอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบและรู้วิธีประมวลปัจจัยที่ซับซ้อนมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจ เพื่อให้ความคิดและการกระทำอยู่ในกรอบที่ถูกต้องตามหลักเหตุผล ดังนั้น ความมีเหตุผลในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการตัดสินใจและการปฏิบัติบนพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์

ประการที่ ๓ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity)

หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถบริหารความเสี่ยง ปรับตัว และรับมือได้อย่างทันท่วงที โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากความไม่ประมาท ซึ่งต้องดำเนินไปพร้อมๆ กับความมีเหตุผลและความพอประมาณ หลีกเลี่ยงความต้องการที่เกินพอดีของแต่ละบุคคล เป็นการสร้างวินัยในตัวเองให้เกิดขึ้นในระดับบุคคล เพื่อปกป้องตัวเองจากกระแสบริโภคนิยม หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ต่างๆ เป็นกลไกการรองรับผลกระทบจากสถานการณ์ต่างๆ โดยดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เริ่มจากการ “แก้ไขปัญหาที่จุดเล็ก” หรือ คิด Macro ทำ Micro

โดยมีเงื่อนไขการตัดสินใจประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดังนี้

เงื่อนไขที่ ๑ ความรู้ (Set of Knowledge)

ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเพื่อการวางแผน และความระมัดระวังในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติทุกขั้นตอน โดยนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ทั้งในขั้นการวางแผนและปฏิบัติอย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง กล่าวคือ นำวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาศึกษาอย่างรอบด้าน และมีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน ตลอดจนมีความระมัดระวังในขั้นของการปฏิบัติ

เงื่อนไขที่ ๒ คุณธรรม (Ethical Qualification)

ประกอบด้วยการเสริมสร้างให้จิตใจมีความตระหนักรู้ ในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอเพียงนั้น ต้องเสริมสร้างให้คนในชาติมีพื้นฐานจิตใจที่มีคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักรู้ในความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ทั้งนี้ การที่บุคคล ครอบครัว องค์กร และชุมชน จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพาดปฏิบัติก่อน โดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรม ในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา รวมทั้ง การฝึกจิต ข่มใจตนเอง ในขณะเดียวกัน ต้องมีการ **“ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร”** คือ มีความอดทน ความรอบคอบ และความเพียร ตลอดจนใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

“...เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy
...คำว่า Sufficiency Economy นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ.
จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่
...Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา
หมายความว่าเรามีความคิดใหม่...
และท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า
เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือไปใช้หลักการ
เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒

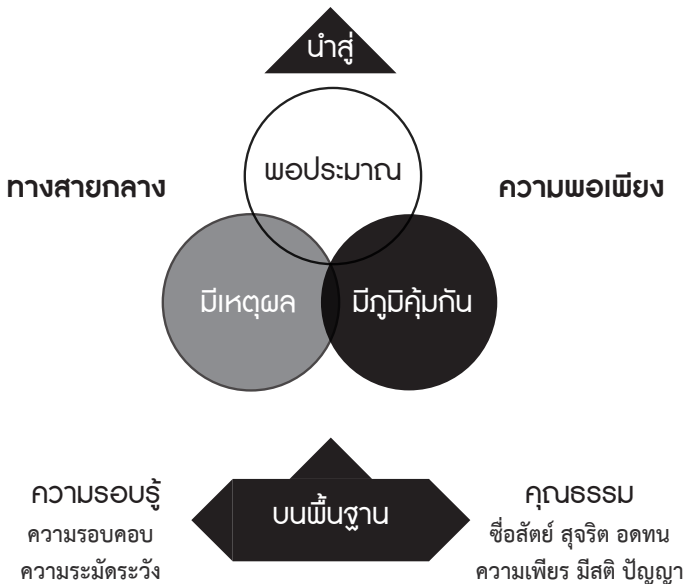

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเทศชาติ ประชาชน

มีความสมดุลอย่างยั่งยืน พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง

ภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ • สังคม • สิ่งแวดล้อม • วัฒนธรรม

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ระดับบุคคลและครอบครัว

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มได้จากระดับเล็กที่สุดคือบุคคลและครอบครัว โดยการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง มีเหตุมีผล ใช้ชีวิตอย่างสมดุล บนทางสายกลาง สร้างโอกาสในการเรียนรู้ประสบการณ์ และทักษะต่างๆ เพื่อสามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ยกระดับตนเองด้านคุณธรรม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมาย การดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งเป็นพื้นฐาน สำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับ ระบบนิเวศอย่างเกื้อกูล รู้จักแบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณา อย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใดๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดย สามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุผล พอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติ เช่นนี้จนสามารถทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคลและครอบครัว ที่ดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รู้จักแบ่งปัน พึ่งพาตนเอง มีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต และต่างมีความปรารถนาจะสร้างความร่วมมือเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อาทิ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมสอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน ใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนอย่างเกื้อกูล ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพ ในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขและร่วมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน นำไปสู่การพัฒนาแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างมีเหตุผลโดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามัคคี ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุล มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับต่อการ

เปลี่ยนแปลง กระทั่งสามารถขยายไปสู่เครือข่ายระหว่าง
ชุมชนต่างๆ ในวงกว้างต่อไป

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประเทศ

แผนการบริหารจัดการประเทศ ส่งเสริมให้บุคคล/
ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนา
ในสาขาต่างๆ ตามแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงและดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบ
เป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้ม
ีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถ
อยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ด้วยการมีความรู้
และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการ
เปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน
หมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการ
ตัดสินใจและดำเนินชีวิตพร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและรู้ความเป็นจริงระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสมดุลงกับสถานภาพความเป็นจริงของคนในประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับๆ ต่อไป

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มเกษตรกร

แนวทาง “เกษตรทฤษฎีใหม่” เพื่อการพึ่งตัวเองอย่างยั่งยืน โดย

ขั้นตอนที่ ๑ เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัวที่สอดคล้องสมดุลงกับระบบนิเวศ เพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัดและเลี้ยงตนเอง/ครอบครัวได้

ขั้นตอนที่ ๒ การรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาดและพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นตอนที่ ๓ ติดต่oprะสานงานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อจัดหาทุน วิชาการความรู้เทคโนโลยีจากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิต่างๆ มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้และมีการรวมกลุ่มกันและเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าตามลำดับขั้นอย่างสมดุลสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและการดำเนินชีวิต

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคธุรกิจเอกชน

ภาคธุรกิจเอกชนทุกระดับสามารถปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจ โดยยึดหลักความพอดี มีคุณธรรมจริยธรรม คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบคอบ ซึ่งจะนำไปสู่การเติบโตขององค์กรธุรกิจที่มั่นคง ยั่งยืน และมีความสุข โดยการประยุกต์ใช้มีจุดเริ่มต้นสำคัญคือการปรับกระบวนการความคิดทั้งผู้บริหารและพนักงานให้มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อร่วมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กรนำไปสู่การกำกับดูแลกิจการภายในที่ดี ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อความยั่งยืนโดยมีการประเมินความสามารถและศักยภาพของตนเอง มีความเพียรในการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาเพื่อความรอบรู้และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง รักษาสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภคนักงาน

บริษัทคู่ค้า ผู้ถือหุ้น และสังคมวงกว้าง มุ่งพัฒนาธุรกิจ ให้เติบโตในระดับที่เหมาะสมพอดีอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ ทรัพยากรในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม พัฒนาปรับปรุงสินค้าและบริการให้ทัน ความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยผู้บริหารใช้ความรอบคอบระมัดระวังในการตัดสินใจ และสนับสนุนการพัฒนาของสังคมและชุมชน ทั้งในมิติ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มนักการเมือง

นักการเมืองที่มีหลักคิด และหลักปฏิบัติบน พื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเป็นตัวอย่างของ ผู้นำที่มีความเข้มแข็งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความ ละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดแม้เพียง เล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของผู้นำส่งผลกระทบต่อ

วงกว้างต่อชุมชน/สังคม และในขณะเดียวกันนักการเมือง
ในทุกระดับจะต้องรู้จักสังคม ชุมชน ที่แต่ละคนเป็น
ผู้แทนอย่างถ่องแท้ มีความเข้าใจระบบการปกครองและ
ระเบียบปฏิบัติต่างๆ ตามกฎหมายและขนบธรรมเนียม
ประเพณีของสังคม รอบรู้และเท่าทันการเปลี่ยนแปลง
ในด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยมุ่งที่
จะดำเนินวิถีทางการเมืองเพื่อให้ท้องถิ่น/ประเทศชาติ
มีความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลในทุกๆ ด้าน และคนใน
ท้องถิ่น/ประเทศชาติ อยู่อย่างพอเพียงสมัคสมานสามัคคี
ปรองดองกัน

การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายและ
ข้อบัญญัติต่างๆ ต้องยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของความ
พอเพียง โดยบำรุงรักษาสิ่งที่ดีที่มีอยู่แล้ว เช่น ค่านิยม
องค์ความรู้ สิ่งแวดล้อมที่ดี ให้คงอยู่ พร้อมทั้งผลักดัน
ให้เกิดการปรับปรุง/แก้ไข/ยกเลิก ส่วนที่ไม่ดีที่เป็นเหตุ
ให้เกิดความไม่สมดุล ไม่พอเพียงในสังคม ให้กลับมาสู่
แนวทางปฏิบัติที่มุ่งสู่ความสมดุลและสนับสนุนให้เกิด
สิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแต่ยังขาดอยู่ เช่น

ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การพัฒนาฝีมืออาชีพต่างๆ
ให้เกิดขึ้นอย่างสมดุลกับศักยภาพและระดับการพัฒนา
ของท้องถิ่น/ประเทศชาติ เพื่อนำไปสู่ความสามารถ
ในการพึ่งตนเองได้ของคน/ชุมชนในทุกกระดับ

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเริ่มต้นสร้างความพอเพียง
ให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลก่อน โดย
ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเป็นผู้ให้บริการ
แก่สังคม และร่วมเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อ
การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและอยู่ร่วมกันกับระบบ
นิเวศได้อย่างสมดุล มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์
สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ
ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานของ
ความมีเหตุมีผล พอประมาณกับศักยภาพและสถานภาพ

ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ และหมั่นเสริมสร้างความรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่างๆ ต้องสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยมุ่งให้ประชาชน/ชุมชนสามารถพึ่งตนเองและสามารถเป็นที่พึ่งของสังคม/ประเทศชาติได้ในที่สุด

เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรสั่งการหรือชี้นำประชาชน/ชุมชนมากเกินไป แต่ควรสนับสนุนให้ประชาชน/ชุมชนสามารถช่วยตนเอง กำหนดทิศทางการพัฒนาหรือแผนงาน กิจกรรมที่ยืนอยู่บนขาตนเองพึ่งพาตนเองได้ แล้วให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมาช่วยสนับสนุนให้แผนงาน กิจกรรมนี้เป็นจริงขึ้นมา ตามหลักการพัฒนา “ช่วยเหลือประชาชน/ชุมชนเพื่อให้เขาช่วยตัวเองได้อย่างยั่งยืน”

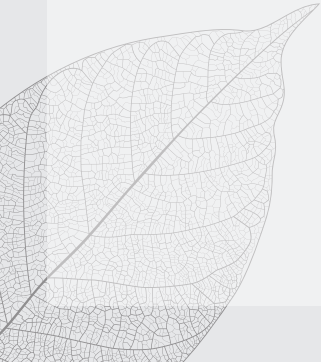
การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มครูและอาจารย์

ครูและอาจารย์จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษา ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอด plugged อบรม และทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษา ให้เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน ผ่านการบูรณาการในสาระเรียนรู้วิชาต่างๆ ตลอดจนสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่างๆ

การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ต้องเริ่มจากการตระหนักถึงความจำเป็นของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศได้อย่างสมดุลและเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ จนเห็นว่าเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติที่จะเสริมสร้างให้สังคมเกิดสันติสุข

มีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน และคนในสังคมมีความสามัคคี ประองตองกัน แล้วฝึกปฏิบัติตนให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานของความมีเหตุผล พอประมาณกับศักยภาพและสถานภาพของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์และหมั่นเสริมสร้างความรู้ในด้านต่างๆ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

เนื่องจากความรู้และความมีเหตุผลมีความสำคัญยิ่ง ครูและอาจารย์จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในเรื่องนี้ แต่อย่าลืมน่าต้องเป็นความรู้ที่รอบคอบ ระมัดระวัง และเหมาะสมกับแต่ละภูมิสังคมด้วย

จัดทำโดย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ

โทรศัพท์ ๐๒-๖๒๘-๒๘๔๙

โทรสาร ๐๒-๒๘๒-๙๑๕๘

Website : <http://www.nesdb.go.th>

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐